

Monika Lech

Wyjazd edukacyjny Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach do bibliotek węgierskich, (20-24 maja 2009 roku)

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 2/2, 111-115

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

MONIKA LECH
Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej

**WYJAZD EDUKACYJNY
SEKCJI BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH
STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH
PRZY ZARZĄDZIE OKRĘGU W KATOWICACH
DO BIBLIOTEK WĘGIERSKICH
(20-24 MAJA 2009 ROKU)**

Jedną z form działalności Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach jest organizowanie wyjazdów edukacyjnych do zagranicznych bibliotek. Kolejny z nich poświęcony był zwiedzeniu Centralnej Biblioteki Uniwersytetu Zachodnio-Węgierskiego w Sopron oraz dwóch budapesztańskich bibliotek: Ogólnokrajowej Biblioteki Języków Obcych i Biblioteki Uniwersyteckiej¹.

Udało się poznać organizację i strukturę bibliotek węgierskich, a także specyfikę zbiorów, w tym możliwe było zapoznanie się z rzadkimi zabytkami piśmiennictwa. Możliwa stała się również wymiana doświadczeń bibliotekarzy w zakresie warsztatu pracy, systemu kształcenia kadry bibliotecznej, pracy z czytelnikiem.

Dostępność zbiorów, typy gromadzonych dokumentów, warunki ich przechowywania i sposoby udostępniania są porównywalne z bibliotekami naukowymi w Polsce. Godne uwagi natomiast są zbiory książki dawnej, unikatowe inkunabuły i stare druki.

Początki działalności Uniwersytetu Zachodnio-Węgierskiego w Sopron datują się na rok 1735, kiedy to powstała Szkoła Górnicza w Selmechanya, której w 1770 roku nadano status Akademii Górniczej, a następnie Górniczo-Hutniczo-Leśniczej. Po I wojnie światowej Selmec znalazł się w granicach Czechosłowacji: w 1919 roku nową siedzibą Akademii zostało miasto Sopron. Obecną nazwę nadano uczelni w 2000 roku.

¹ Danuta Kiss, Elżbieta Sutane-Zielińska i Anna Obrokne-Jagiello, które były naszymi tłumaczkami i przewodniczkami po zwiedzanych bibliotekach, udzieliły wyczerpujących odpowiedzi na wszystkie pytania.

Centralna Biblioteka Uniwersytetu Zachodnio-Węgierskiego² „obsługuje” cztery wydziały: Leśnictwa, Przemysłu Drzewnego, Ekonomiczny i Pedagogiczny, księgozbiór zatem tematycznie jest związany z górnictwem, hutnictwem, metalurgią, leśnictwem, geologią, i geodezją. Jako jedyna na Węgrzech ma również specjalistyczny księgozbiór z dziedziny leśnictwa i przemysłu drzewnego, udostępniany wszystkim czytelnikom, również spoza uczelni. Zbiory liczą około 400 000 woluminów, w tym około 8 500 starych druków.

Najstarsze dzieła rękopiśmienne i drukowane pochodzą z XVI wieku. Kolekcja obejmuje zwłaszcza najważniejsze prace światowej sławy autorów: Pliniusza, Galileo Galilei, Roberta Boyle’a, Michaela Faraday’a, Isaaca Newtona, Antoina Lavoisiera, Karola Darwina oraz pierwszych specjalistów w dziedzinie leśnictwa: Henriego Louisa Duhamel du Monceau i Hannsa Carla von Carlowitza. Jego dzieło z 1713 roku *Sylvicultura oeconomica* jest pierwszą naukową rozprawą z dziedziny leśnictwa.

Dzięki uprzejmości dyrektora Biblioteki Sándora Sarkady, najstarsze i najcenniejsze egzemplarze zostały zaprezentowane w specjalnej klimatyzowanej czytelni. Było to m.in. *Prawo leśne* Marii Teresy z roku 1770, *Ungrische Perg undt Waldt Ordnung* – dwutomowe dzieło z dziedziny prawa (część pierwsza *Prawo górnicze* z 1571 roku, część druga *Prawo leśne* z 1565 roku) oraz najstarsza pozycja w zbiorach: *Die sechs erste Bücher Euclidis vom Anfang oder Grund der Geometri*, datowana na 1562 rok.

Centralna Biblioteka Uniwersytetu Zachodnio-Węgierskiego uczestniczy w tworzeniu centralnego węgierskiego katalogu sieciowego MOKKA oraz ogólnokrajowego katalogu sieciowego ODR (baza elektronicznego systemu wypożyczania międzybibliotecznego) poprzez zintegrowane systemy biblioteczne Corvina (Voyager) i ALEPH³.

Ogólnokrajowa Biblioteka Języków Obcych (Országos Idegennyelvű Könyvtár) w Budapeszcie jest jedną z największych węgierskich bibliotek specjalistycznych⁴. Gromadzi pozycje z literatury węgier-

² *The Central Library of the University of West Hungary*. W: *University Libraries in Hungary*. Ed. L. Szögi. Budapest 2008, s. 75-79.

³ D. Kiss: *Student użytkownikiem informacji. Działalność dydaktyczna Centralnej Biblioteki Uniwersytetu Zachodnio-Węgierskiego*. Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy Polonijnych, Wrocław, 4-6 lipca 2007. <http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/mat17/kiss.php> [dostęp 2009].

⁴ E. Sutáné-Zielińska: *Országos Idegennyelvű Könyvtár – Ogólnokrajowa Biblioteka Języków Obcych w Budapeszcie*. Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy Polonijnych, Wroc-

skiej, klasyki literatury obcej, językoznawstwa, historii, kultury, sztuki, filozofii, etnografii, folkloru, sztuki ludowej, antropologii oraz muzyki. Biblioteka ma także nowoczesnie wyposażoną czytelnię muzyczną oraz studio językowe. Zbiór kaset video, CD, DVD i dokumentów multimedialnych umożliwia naukę od podstaw 68 języków.

Spośród 350 000 dokumentów w 147 językach ponad 6 000 to tytuły polskojęzyczne. Podstawę tego zbioru stanowi literatura XX i XXI wieku. Oprócz dzieł klasyków: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Czesława Miłosza, Wisławy Szymborskiej czy Stanisława Lema, znajdują się tu powieści współczesne oraz antologie najnowszego dramatu polskiego, m.in.: *Pokolenie porno i inne niesmaczne utwory teatralne* oraz *Made in Poland*.

Tę część księgozbioru uzupełniają słowniki, kompendia i encyklopedie języka polskiego. W czytelni można korzystać m.in. z: *Wielkiej historii literatury polskiej*, *Wielkiej historii Polski*, *Słownika motywów literackich*, *Słownika postaci literackich*. Prenumerata biblioteczna obejmuje 18 tytułów czasopism polskich, m.in. „Teatr”, „Życie Muzyczne”, „Pamiętnik Literacki”, „Przegląd Humanistyczny”, „Zeszyty Literackie”, „Kresy”, „Więź”, „Poradnik Językowy”, „Język Polski” i „Gazetę Wyborczą”.

Do zbiorów audiowizualnych należy *Złota Seria Dzieł Wszystkich Fryderyka Chopina*, na 20 płytach CD, utwory ludowe z wielu regionów Polski, polska muzyka jazzowa, a także *Złota Seria Filmów Andrzeja Wajdy* oraz filmy wielu polskich reżyserów, m.in. Krzysztofa Zanussiego i Małgorzaty Piekorz.

W Bibliotece za zbiory w wybranym języku lub z krajów danego obszaru językowego jest odpowiedzialny wyznaczony bibliotekarz, pełniący funkcję referenta, który zajmuje się zakupem i selekcją tytułów, decyduje o liczbie przyjmowanych w darze książek oraz czasopism. Referentem odpowiedzialnym za polskie zbiory jest Elżbieta Sutane-Zielińska.

Ogólnokrajowa Biblioteka Języków Obcych zajmuje się również działalnością oświatową, szczególnie działa na rzecz rozwoju czytelnictwa i świadomości narodowej mniejszości narodowych na Węgrzech, koordynując pracę bibliotek tych organizacji poprzez zakup, katalogowanie i wysyłkę zamawianych książek. Przekazuje również liczne dary z własnych zbiorów. Na podejmowane prace metodyczne i naukowe składają się m.in. dwie bibliografie: *Bibliografia mniejszości narodowych na Węgrzech*, zawierająca artykuły z czasopism, od 1992

roku dostępna online, oraz *Bibliografia przekładów literatury pięknej*, czyli publikowanych w czasopismach węgierskich utworów literatury światowej, która jest udostępniana on line od 1987 roku.

W zabytkowych wnętrzach Biblioteki odbywają się koncerty, wystawy, spotkania z pisarzami, konferencje, prezentujące bogactwo kultur i sprzyjające integracji różnych środowisk. Ostatnio zorganizowano m.in. cykl imprez *Europa bez granic – Spotkanie kultur*, w trakcie których prezentowano dorobek państw unijnych. Każdego roku w Książnicy odbywają się *Dni Języków*, a obecnie trwają przygotowania do obchodów dwusetnej rocznicy urodzin Fryderyka Chopina.

Eotvos Lorand Uniwersytet (ELTE Egyetemi Könyvtár) – najstarszy i największy z uniwersytetów węgierskich – został utworzony w 1635 roku przez Petera Pazmany, arcybiskupa Eszergom w Nagyszombat (obecnie Trnava na Słowacji). W 1777 roku Uczelnia została przeniesiona do Budy, a następnie do Pesztu, gdzie do roku 1872 funkcjonowała jako jedyny uniwersytet na Węgrzech. Geneza księgozbioru biblioteki uniwersyteckiej sięga 1561 roku, kiedy to powstało kolegium jezuickie. Po sekularyzacji zakonu jego kolekcja, licząca około 1 500 woluminów, została przejęta i stanowi obecnie zasadniczy zręb Oddziału Starych Druków.

Bibliotekę Uniwersytetu Budapeszteńskiego tworzy 8 bibliotek wydziałowych i ponad 50 instytutowych. Od 1995 roku współtworzą one katalog komputerowy w systemie Horizon. Zbiory, gromadzone przez ponad 400 lat, to obecnie ok. 1 600 000 jednostek bibliotecznych. Do najcenniejszych zalicza się kolekcję manuskryptów, pochodzącą z dawnych bibliotek zakonnych i królewskich. Liczący 183 kodeksy w językach: łacińskim, arabskim, tureckim, etiopskim, perskim, węgierskim, niemieckim, greckim, włoskim i słowiańskim, zbiór jest podzielony na trzy części: *Diplomata autographa*, *Litterae et epistolae originales* oraz „sklasyfikowane” manuskrypty. Do najcenniejszych zabytków należą kodeksy tureckiego władcy Abdula Hamida II, XV-wieczne *Corviniany* króla Macieja czy *Boska Komedia* Dantego z około 1345 roku. Najstarszym manuskryptem w zbiorach jest *Vita rhythmica Cuthberti* autorstwa Bedy Czcigodnego (Beda Venerabilis), datowany na VIII-IX wiek. Biblioteka ma również wyodrębnioną kolekcję cymeliów, na którą składają się głównie inkunabuły: 1 040 jednostek w 1 150 woluminach.

W dobie globalnej komputeryzacji powszechne stało się wykorzystywanie przez biblioteki naukowe zintegrowanych systemów bibliotecznych. Każda ze zwiedzanych bibliotek dysponuje katalogiem OPAC

oraz własną, aktualizowaną na bieżąco, stroną domową⁵. Czytelnie są wyposażone w komputery ze stałym dostępem do katalogów on-line, baz danych oraz internetu. Biblioteka uniwersytecka w Budapeszcie dygitalizuje swoje zbiory, w szczególności inkunabuły i stare druki.

⁵ *The library network of the Eötvös Loránd University*. W: *University Libraries in Hungary*. Ed. L. Szögi. Budapeszt 2008, s. 35-47.